

Городинська Інна

<https://orcid.org/0000-0002-2111-9161>
Scopus-Autor 57280560400

Кандидатка педагогічних наук, доцентка,
в.о. завідувача кафедри базової загальної середньої та фізичної підготовки
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
(Миколаїв, Україна) Email: innaigorod1969@gmail.com

Степанюк Світлана

<https://orcid.org/0000-0002-6035-3575>
Scopus-Autor 57221460825

Кандидатка наук з фізичного виховання та спорту, доцентка,
доцентка кафедри теорії та методики фізичного виховання та спорту,
Херсонський державний аграрно-економічний університет
(Херсон, Україна) Email: svitlanastepanuk@gmail.com

Коваль Вікторія

<https://orcid.org/0000-0003-0550-8631>

Кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри теорії та методики фізичного виховання,
Херсонський державний університет
(Івано-Франківськ, Україна) Email: kovalviktoriia26@gmail.com

Ястреб Аліна

Магістр зі спеціальності
Середня освіта (Фізична культура)
(Херсон, Україна)

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗАСОБАМИ РІЗНОВИДІВ БАСКЕТБОЛУ В УМОВАХ НУШ

Стаття присвячена проблемі модернізації змісту фізичного виховання в умовах впровадження основних ідей Нової української школи (НУШ) через інтеграцію різновидів баскетболу (класичного баскетболу, баскетболу 3х3 та корфболу) в освітній процес закладів загальної середньої освіти. У роботі обґрунтовано доцільність поєднання техніко-тактичних елементів та ігрових дій цих спортивних ігор для підвищення ефективності уроків фізичної культури, формування ключових компетентностей, розвитку мотивації та збільшення рухової активності школярів. Аналіз програмно-нормативних документів та варіативних модулів дозволив сформулювати структурований підхід до застосування інтегрованих ігрових практик відповідно до вимог сучасної освітньої реформи.

Мета статті – дослідити та розширити методичні підходи до змістовного наповнення фізичного виховання засобами різновидів баскетболу в умовах НУШ.

Методологія. У дослідженні застосовано аналіз і узагальнення науково-методичної літератури, систематизацію програмно-нормативних документів із фізичної культури, порівняльний аналіз змісту варіативних модулів «Баскетбол», «Баскетбол 3х3» та «Корфбол».

Наукова новизна. Обґрунтовано можливість комплексного використання трьох різновидів баскетболу в межах одного змістового напрямку фізичного виховання як засобу удосконалення сучасного уроку в НУШ. Запропоновано методичний підхід до поєднання ігрових дій та технічних елементів з метою підвищення різноманітності та доступності навчання.

Висновки. Інтеграція спортивних ігор в освітній процес закладів освіти є ефективним напрямом модернізації змісту фізичного виховання, оскільки підвищує інтерес учнів до фізичної культури, сприяє розвитку техніко-тактичних умінь та фізичних якостей. Поєднання ігрових модулів дозволяє вирішити питання реалізації компетентнісного та діяльнісного підходів, формуванню ключових компетентностей, а також підвищенню мотивації до рухової активності. Представлений підхід є перспективним для подальшої методичної розробки та експериментальної перевірки в умовах освітніх закладів.

Ключові слова: модернізація, фізичне виховання, НУШ, баскетбол, корфбол.

Постановка проблеми. Сучасна система фізичного виховання набуває трансформації в умовах реалізації концепції «Нова українська школа» (НУШ), що передбачає оновлення підходів до змісту та організації фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО). Зміст освітньої галузі «Фізична культура» орієнтується на формування ключових компетентностей, розвиток мотивації до рухової активності, формування соціальних, комунікативних та життєвоважливих навичок, виховання культури здоров'я [5].

У цьому контексті модернізація змісту фізичного виховання є важливою умовою ефективності організації уроків фізичної культури в нових реаліях реформування середньої освіти. Одним із напрямів такого оновлення є поєднання та ефективне використання змістовного матеріалу різновидів баскетболу (баскетбол 3х3, стрітбол, корфбол) в освітній процес ЗЗСО. Різні формати баскетболу мають значний педагогічний потенціал, а саме: сприяють розвитку рухових здібностей, швидкості прийняття рішень, тактичного мислення, а також стимулюють згуртованість учнівського колективу, покращують інтерес до уроків фізичної культури. У контексті НУШ саме використання різних форматів спортивних ігор, зокрема різновидів баскетболу відповідає формуванню в учнів ключових компетентностей – умінню працювати в команді, приймати рішення, ефективно взаємодіяти та використовувати сформовані навички упродовж життя [1].

Аналіз основних досліджень та публікацій. На сучасному етапі розвитку системи освіти проблема модернізації змісту фізичного виховання в умовах НУШ є предметом вивчення багатьох досліджень. Наукові праці присвячені перспективам використання спортивних ігор в освітньому процесі (Наумчук В., 2021; Помещикова І., Цветкова Л., 2024), наголошують на важливості використання різних ігрових практик в системі фізичного виховання закладів освіти, які допоможуть зацікавити учнів та мотивувати їх до занять різними видами спортивних ігор, акцентуючи увагу на компетентнісний підхід [4, 6].

У сучасних навчальних програмах з фізичної культури різновиди баскетболу розглядаються окремо, без системного підходу до їх поєднання. Дане дослідження передбачає пошук методичних підходів до інтеграції різних форматів гри з метою варіювати зміст уроків фізичної культури відповідно до сучасних вимог викладання предмету, вікових особливостей учнів, підвищення мотивації за рахунок ігрової різноманітності, формування ключових та спеціальних компетентностей засобами командних ігор [1].

Мета дослідження – дослідити та розширити методичні підходи до змістовного наповнення фізичного виховання засобами різновидів баскетболу в умовах НУШ.

Методи дослідження – аналіз та узагальнення науково-методичної літератури, аналіз та систематизація програмно-нормативних документів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна теорія та практика свідчить, що спортивні ігри займають провідне місце у системі фізичного виховання закладів загальної середньої освіти, оскільки поєднують рухову активність, емоційність та виховний потенціал. Баскетбол та його різновиди (баскетбол 3х3, стрітбол, корфбол) є одними із варіативних модулів, передбачених модульною навчальною програмою (5-9 класи) [3]. Необхідність використання різних видів баскетболу у фізичному вихованні учнів середнього та старшого шкільного віку зумовлена формуванню в учнів ключових компетентностей; емоційним наповненням ігрових дій; розвитку фізичних якостей та формування особистісних якостей підростаючого покоління [1].

З метою розширити методичні підходи до змістовного наповнення фізичного виховання засобами різновидів баскетболу в умовах НУШ звернено до програмно-нормативних документів, котрі регламентують освітній процес в ЗЗСО. Згідно методичних рекомендацій щодо викладання фізичної культури в 2025-2026 роках [7] та модельної навчальної програми з фізичної культури для 5-9 класів [3] упродовж навчального року учні 5-6 класів повинні опанувати 12-16, а учні 7-9 класів 8-12 варіативних модулів початкової програми, а за чверть – 3-5 модулів, тому нами було проведена спроба поєднання змісту варіативних модулів з різних видів баскетболу для вивчення декілька модулів упродовж серії уроків.

З метою визначення можливостей поєднання баскетболу, баскетболу 3х3, корфболу у системі шкільних уроків фізичної культури проаналізовано змістове наповнення варіативних модулів «Баскетбол», «Баскетбол 3х3» та «Корфбол» з метою систематизації за ознаками ігрових дій та правил змагання.

Корфбол (Korfball) як один із варіативних модулів програми є сучасним видом спортивних ігор, який поєднує багато технічних баскетбольних елементів й має великий педагогічний потенціал розвитку координації, витривалості, командної взаємодії, тактичного мислення, а також гендерної рівності. Відсутність жорсткого контакту в грі зменшує ризик травм, що дає змогу залучати дітей різного віку і різного рівня підготовки [2].

Навчальною модульною програмою з фізичної культури пропонується вивчення модулю «Корфбол», метою даного виду спортивних ігор є підвищення в учнів інтересу до занять фізичною культурою, підвищення рівня фізичної підготовленості та фізичного розвитку, сприяння розвитку фізичних якостей, усвідомлення важливості здорового способу життя [3].

Аналіз правил гри у корфбол та змісту варіативного модулю «Корфбол» дозволяє зазначити, що розрізняють дві групи елементів техніки гри у корфбол, а саме: технічні елементи, що виконуються без

м'яча та з м'ячем. До першої групи відносять: стійку корфболіста, різновиди пересувань: біг із прискоренням, спиною вперед, боком, із зміною напрямку; стрибки вгору з місця та в русі, «відкривання» для отримання м'яча, зміна напрямку і темпу руху, фінти корпусом, створення простору для активної гри та інші. До другої групи відносять: передачі та ловіння м'яча двома або однією рукою; кидки м'яча в кошик з різних дистанцій на місці та після пересування з одного кроку; підбір м'яча після відскоку від кошика або підлоги; кидки м'яча у виконання пенальті та вільної передачі. У корфболі категорично заборонені будь-які фізичні контакти між гравцями під час гри, що надає грі характеру безконтактності.

Один із ключових плюсів корфболу полягає в тому, що необхідне обладнання є простим і включає в себе лише два кошики (Korf), які складаються з основи, стійки та корзини, закріпленої на висоті 3,5 м. (яка може регулюватись в залежності від віку та підготовленості граючих). Корфи розташовують у кожній із двох ігрових зон на відстані, що становить 1/6 довжини майданчика, що вимірюється від лицьової лінії.

Отже, порівняльний аналіз правил гри та ігрових дій у баскетболі та корфболі засвідчив, що правила гри та ігрові дії у корфболі мають як спільні риси так і деякі відмінності з баскетболом, що дає можливість для поєднання змістовного матеріалу при вивченні на уроках з фізичної культури (Див. Рис. 1).

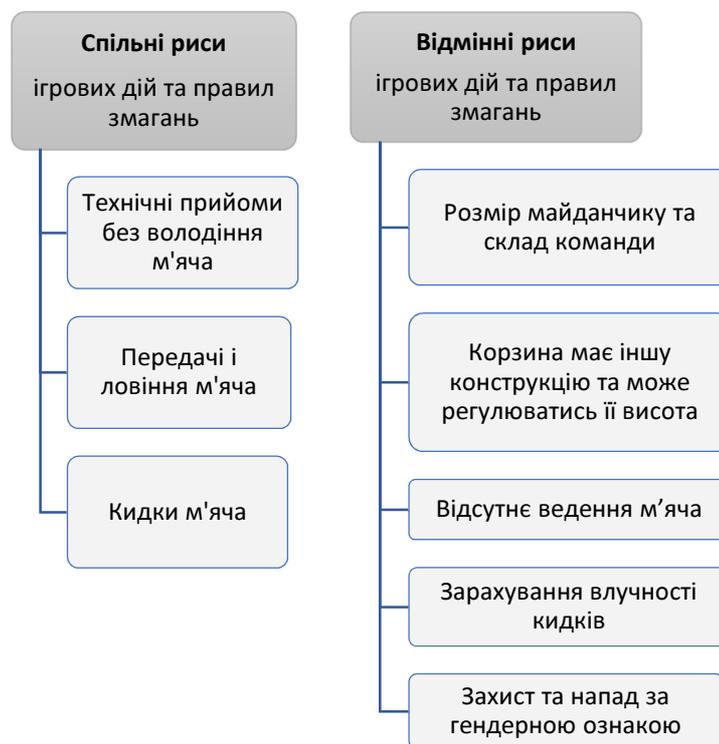

Рис. 1. Спільні та відмінні риси ігрових дій та правил змагань баскетболу та корфболу

На наступному етапі дослідження проаналізовано зміст модулю «Баскетбол 3х3» та правила гри, на основі яких, можна зробити висновок, що значних відмінностей у змісті та методикі викладанні модулів «Баскетбол» і «Баскетбол 3х3» немає, є певні відмінності в правилах гри. На рисунку 2 більш наочно відображено спільні та відмінні риси правил змагань та ігрових дій класичного баскетболу та баскетболу 3х3 (Див. рис. 2).

Отже, побудова та проведення уроків фізичної культури під час вивчення модулів «Баскетбол»; «Баскетбол 3х3» та «Корфбол» може відбуватись одночасно, з використанням різних ігрових дій. Новизна використання ігрових варіативних модулів у поєднанні, на наш погляд, підвищує інтерес до уроків фізичної культури та активізує учнів до фізкультурної діяльності.

Аналіз проведеного дослідження сприяв до складання планування програмного матеріалу за різними варіативними модулями, але порідненими в техніко-тактичній, фізичній підготовці та ігрових діях, яке базувалось на визначених Державним стандартом базової середньої освіти умов щодо формування в учнів компетентностей та базових знань й змісту проаналізованих варіативних модулів у навчальній програмі (5-9 кл.) Змістовне наповнення поурочного планування відбувалось із забезпеченням загально педагогічних вимог згідно визначених в програмно-нормативних документах [7].

На перших заняттях вирішувались завдання щодо ознайомлення учнів зі спортивними іграми (баскетболом та його різновидами), теоретичним матеріалом спортивних ігор та оволодіння спільних

технічних елементів, що використовуються для різновидів баскетболу (стійки, біг, ходьба, зупинки, передачі м'яча, ведення м'яча (баскетбол, баскетбол 3х3), кидки м'яча в кошик, корф (різні варіації). Закріплення та удосконалення технічних елементів відбувалось за допомогою ігрової діяльності (застосування спортивних ігор зі спрощеними правилами та рухливих ігор).

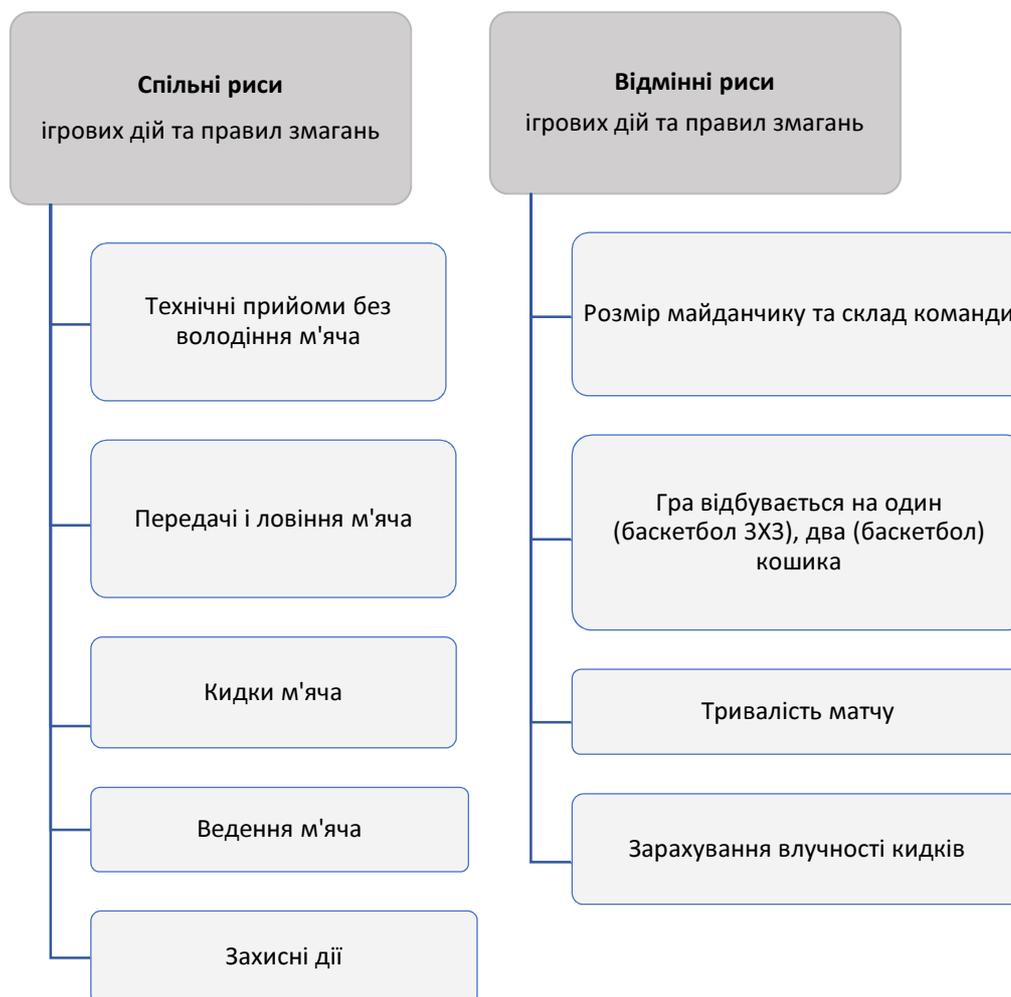

Рис. 2. Спільні та відмінні риси правил та ігрових дій баскетболу 3х3 та баскетболу

Зміст уроків на останньому етапі навчання було спрямовано на формування навичок основних технічних елементів та ігрових дій шляхом виконання рухових завдань та їх застосування у нестандартних ситуаціях, де кожен учень знаходив практичне застосування фізичних вправ у повсякденній діяльності, що вирішувало завдання компетентнісного та діяльнісного підходів. Це, на наш погляд, сприяло формуванню в учнів відповідних ключових компетентностей та оволодіння вміннями використовувати їх в різних життєвих ситуаціях.

Великого значення в плануванні навчального матеріалу на матеріалі різновидів баскетболу передбачалось і розвитку фізичних якостей учнів при вивченні загальної фізичної підготовки, в основному застосовувались вправи на розвиток швидкості, координаційних та швидко-силових здібностей, які складають фізичну підготовку, визначених інваріативним модулем навчальної програми.

Висновки з дослідження та перспективи подальших наукових розвідок. Результати проведеного дослідження засвідчили, що модернізація змісту фізичного виховання в умовах НУШ передбачає не лише оновлення методичних підходів, а й розширення змістового наповнення уроків за рахунок інтеграції різних форматів спортивних ігор. Поєднання різновидів баскетболу в одному змістовому модулі сприяє реалізації компетентнісного та діяльнісного підходів, формуванню ключових компетентностей, а також підвищенню мотивації до рухової активності. Таким чином, інтеграція баскетболу, баскетболу 3х3 і корфболу є доцільною та методично обґрунтованою, оскільки дозволяє змістовно розширити уроки, підтримувати інтерес учнів, покращувати фізичну підготовленість та формувати життєво важливі навички відповідно до вимог Нової української школи.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів зазначеної проблеми. Подальшого вивчення потребує розробка та експериментальна перевірка навчально-тренувальних програм, спрямованих на оптимальне поєднання техніко-тактичних елементів баскетболу, баскетболу 3x3 і корфболу на різних вікових етапах.

References

1. Городинська І., Степанюк С., Грабовський Ю., Коваль В. Інтеграція спортивних ігор у освітній процес Нової Української школи. *Фізична культура в закладах освіти: стан і перспективи розвитку*: зб. тез доп. І Всеукр. наук. конф. з міжнар. участю (23-25 травня 2025 року) / уклад.: І.М. Іванишин. Івано-Франківськ: Прикарпатський нац. ун-т імені Василя Стефаника. 2025. С. 94-97
Horodynska, I., Stepaniuk, S., Hrabovskyi, Y., & Koval, V. (2025). *Intehratsiia sportyvnykh ihor u osvittni protses Novoi Ukrainiskoi shkoly* [Integration of sports games into the educational process of the New Ukrainian School]. In I. M. Ivanyshyn (Ed.), *Fizychna kultura v zakladakh osvity: stan i perspektyvy rozvytku* [Physical education in educational institutions: State and development prospects]. Prykarpattia National University named after Vasyl Stefanyk. 94-97. [in Ukrainian].
2. Лекційний курс з дисципліни «Сучасні модулі НУШ з методикою викладання» / укладачі: Т.В. Кафтанова, Д.Р. Опанчук. Житомир: Вид-во ЖДУ ім.І.Франка, 2024. 58 с.
Kaftanova, T.V., & Opanchuk, D.R. (2024). *Lektsiyni kurs z dystsypliny «Suchasni moduli NUSh z metodykoiu vykladannia»* [Lecture course on the discipline «Modern NUS modules with teaching methodology»]. Zhytomyr Ivan Franko State University Publishing House. 58. [in Ukrainian].
3. Модельна навчальна програма «Фізична культура. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohrama/2024/Model.navch.prohr.5-9.klas-2024/fizkult-5-9-kl-bazhenkov-ta-in-22-08-2024.pdf> (дата звернення: 12.09.2025)
Modelna navchalna prohrama «Fizychna kultura. 5–9 klasy» dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity [Model curriculum «Physical education. Grades 5–9» for general secondary education institutions]. (2024). Retrieved from: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohrama/2024/Model.navch.prohr.5-9.klas-2024/fizkult-5-9-kl-bazhenkov-ta-in-22-08-2024.pdf>. [in Ukrainian].
4. Наумчук В. І. Використання спортивних та рухливих ігор у новій українській школі: реалії і перспективи. *Інноваційні підходи до фізичного виховання і спорту учнівської та студентської молоді*: матеріали Всеукраїнської наукової конференції (23-24 грудня 2021 року). Тернопіль: Тайп, 2021. С. 133–139.
Naumchuk, V. I. (2021). *Vykorystannia sportyvnykh ta rukhlyvykh ihor u Novii Ukrainiskii shkoli: realii i perspektyvy* [Use of sports and active games in the New Ukrainian School: Realities and prospects]. In *Innovatsiyni pidkhody do fizychnoho vykhovannia i sportu uchnivskoi ta studentskoi molodi* [Innovative approaches to physical education and sports of school and student youth]. Taip. 133-129. [in Ukrainian].
5. Онищук С. Нова фізична культура в новій українській школі. Сучасні проблеми фізичного виховання, спорту та здоров'я людини. Матер VI Всеукр. інтер-конф. 2022. С.133-135.
Onyshchuk, S. (2022). *Nova fizychna kultura v Novii Ukrainiskii shkoli* [New physical education in the New Ukrainian School]. *Suchasni problemy fizychnoho vykhovannia, sportu ta zdorovia liudyny* [Modern problems of physical education, sports and human health], 133–135. [in Ukrainian].
6. Помещикова І., Цветкова Л. Використання спортивних ігор в Новій українській школі. *Проблеми і перспективи розвитку спортивних ігор та однокористування у закладах вищої освіти*. Збірник статей міжнародної XX наукової конференції 09 лютого 2024 р., Харків 2024. С. 111-114.
Pomeshchykova, I., & Tsvietkova, L. (2024). *Vykorystannia sportyvnykh ihor v Novii Ukrainiskii shkoli* [Use of sports games in the New Ukrainian School]. In *Problemy i perspektyvy rozvytku sportyvnykh ihor ta odnoborstv u zakladakh vyshchoi osvity: Zbirnyk statei XX mizhnarodnoi naukovoï konferentsii* [Problems and prospects of developing sports games and martial arts in higher education institutions: Proceedings of the 20th International Scientific Conference]. 111–114. [in Ukrainian].
7. Про інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів/інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 навчальному році. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/93000/ (дата звернення: 14.09.2025).
Pro instruktivno-metodychni rekomendatsii shchodo vykladannia navchalnykh predmetiv / intehrovanykh kursiv u zakladakh zahalnoi serednoi osvity u 2024/2025 navchalnomu rotsi [On instructional and methodological recommendations for teaching subjects/integrated courses in general secondary education institutions in the 2024/2025 academic year]. (2024). Retrieved from: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/93000/. [in Ukrainian].

Horodinska Inna

<https://orcid.org/0000-0002-2111-9161>
Scopus Author ID 57280560400

PhD in Pedagogy, Associate Professor
Acting Head of the Department of Basic General Military and Physical Training,
Petro Mohyla Black Sea National University
(Mykolaiv, Ukraine) Email: innagorod1969@gmail.com

Stepaniuk Svitlana

<https://orcid.org/0000-0002-6035-3575>
Scopus Author ID 57221460825

PhD in Physical Education and Sports, Associate Professor
Associate Professor of the Department of Theory and Methods of Physical Education and Sports,
Kherson State Agrarian and Economic University
(Kherson, Ukraine) Email: svitlanastepanuk@gmail.com

Koval Viktoriia

<https://orcid.org/0000-0003-0550-8631>

PhD in Pedagogy, Associate Professor of the Department
of Theory and Methods of Physical Education,
Kherson State University
(Ivano-Frankivsk, Ukraine) Email: kovalviktoriya26@gmail.com

Yastreb Alina

Master's Degree in Secondary Education (Physical Education)
(Kherson, Ukraine)

**MODERNIZATION OF PHYSICAL EDUCATION CONTENT THROUGH VARIOUS TYPES
OF BASKETBALL IN THE CONTEXT OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL**

The article is devoted to the issue of modernizing the content of physical education in the context of implementing the core ideas of the New Ukrainian School (NUS) through the integration of various types of basketball (classical basketball, 3×3 basketball, and korfball) into the educational process of general secondary education institutions. The study substantiates the feasibility of combining technical and tactical elements and game actions from these sports to increase the effectiveness of physical education lessons, develop key competencies, enhance motivation, and promote greater physical activity among students. An analysis of program and regulatory documents, as well as variable modules, allowed the authors to develop a structured approach to applying integrated game practices in accordance with the requirements of the current educational reform.

Purpose of the article – to explore and expand methodological approaches to enriching the content of physical education through different types of basketball within the NUS framework.

Methodology. The research employs analysis and synthesis of scientific and methodological literature, systematization of program and regulatory documents in physical education, and comparative analysis of the content of variable modules «Basketball», «Basketball 3×3» and «Korfball».

Scientific novelty. The article substantiates the possibility of comprehensive use of the three types of basketball within one content area of physical education as a tool for improving modern lessons in NUS. A methodological approach to integrating game actions and technical elements is proposed to enhance diversity and accessibility of learning.

Conclusions. The integration of sports games into the educational process of schools is an effective direction for modernizing the content of physical education, as it increases students' interest in physical activity, promotes the development of technical and tactical skills, and supports the improvement of physical qualities. Combining game modules enables the implementation of competency-based and activity-based approaches, the development of key competencies, and an increase in motivation for physical activity. The proposed approach is promising for further methodological development and experimental verification in educational institutions.

Keywords: modernization, physical education, NUS, basketball, korfball.

Стаття надійшла до редакції 06.12.2025

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор **Артюшенко А.**